

LEXI

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «ДИЗАЙН»
Кафедра «Графічний дизайн»

Тищенко Єлизавета Денисівна

ДИЗАЙН ТЕКСТОВОГО ШРИФТУ ДЛЯ ДИТЯЧОЇ НАУКОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПРИЙНЯТТЯ
ІНФОРМАЦІЇ ДІТЬМИ З ДИСЛЕКСІЄЮ

Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Бакалавр»
зі спеціальності 022 Дизайн
ОПП «ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН»

Бакалаврська робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело.

Є.Д. Тищенко

Керівник: Іваненко Іваненко Тетяна Олегівна

кандидат мистецтвознавства, доцент

Консультант: Більдер Наталя Трифонівна
доцент ХДАДМ

Харків-2026

ВСТУП	4
1 АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО ТЕКСТОВОГО ШРИФТУ	7
1.1 Опис проєктної ситуації	7
1.1.1 Проєктна ситуація і ринок дизайну продукту текстового шрифту Lexi	7
1.1.2 Сегментування ринку продукту шрифту Lexi	8
1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку дизайну продукту у сегменті текстових шрифтів для дитячого читання	8
1.2 Опис ринку споживачів текстового шрифту	9
1.2.1 Сегментування ринку споживачів шрифту	9
1.2.2 Опис потреб, яким задовольнятиме шрифт Lexi	9
1.3 Збір та аналіз аналогічних дизайн-продуктів	10
1.3.1 Збір та опис аналогічних дизайн-продуктів	10
1.3.2 Аналіз аналогічних продуктів графічного дизайну	11
2. ОПИС І ОБГРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН-ПРОПОЗИЦІЇ	13
2.1 Опис ідеї і формулювання концепції текстового шрифту Lexi	13
2.2 Ескізування із обґрунтуванням і обговоренням	15
3. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ШРИФТУ LEXI	17
3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення шрифту Lexi	17
3.2 Поліграфічне та технологічне забезпечення шрифту Lexi	19
3.3 Додрукарська підготовка макетів	20
ВИСНОВКИ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24
Додаток А	27
Додаток Б	28
Додаток В	30
Додаток Г	33
Додаток Д	38

«Типографіка існує для того, щоб служити змісту.»

Роберт Брінггерст

ВСТУП

Тема доступності у графічному дизайні стає все більш важливою, тому що дизайн вже не може розглядатися тільки як візуально приваблива форма. Він має допомагати людині отримувати інформацію, орієнтуватися в ній і не відчувати зайвого напруження під час читання. Особливо це стосується дитячої наукової літератури, де текст часто пояснює складні явища простими словами, знайомить дитину з новими поняттями і формує інтерес до навчання.

Для дітей віком 8–14 років читання ще пов'язане не тільки з отриманням змісту, а й із самим процесом розпізнавання літер, слів і рядків [3]. Якщо дитина має дислексію, цей процес може бути складнішим: текст швидше втомлює, окремі літери можуть плутатися між собою, а великий обсяг інформації сприймається важче. Тому в такому випадку шрифт не є другорядною деталлю оформлення. Він стає частиною комунікації між виданням і дитиною [10].

Отже обрана тема кваліфікаційної роботи «Дизайн текстового шрифту для дитячої наукової літератури з урахуванням особливостей сприйняття інформації дітьми з дислексією» є актуальною. Вона поєднує одразу декілька напрямів: дитяче читання, текстовий шрифт, українську кирилицю та інклюзивний підхід у графічному дизайні [21].

При роботі над дипломним проєктом основним завданням було створення сучасного текстового шрифту Lexi у двох накресленнях: Regular та Regular Dyslexic. Гарнітура має містити кирилицю, латиницю, цифри, знаки пунктуації, лігатури та альтернативні літери української кирилиці. Regular має бути основним текстовим накресленням для дитячої наукової літератури, а Regular Dyslexic – варіантом з додатковим урахуванням особливостей сприйняття тексту дітьми з дислексією.

Об'єкт проєктування: текстова цифрова шрифтова гарнітура як елемент системи візуальної комунікації в дитячій науковій літературі.

Предмет проєктування: принципи створення текстового шрифту Lexi з урахуванням особливостей сприйняття інформації дітьми 8–14 років з дислексією.

Мета кваліфікаційної роботи: розробити дизайн текстової шрифтової гарнітури Lexi для дитячої наукової літератури, що поєднує вимоги читабельності, функціональності та доступності для дітей з дислексією.

Вихідні дані до проєктування включають аналіз наукових і професійних джерел з теми дислексії, шрифтового дизайну, читабельності та дитячої типографіки; вивчення сучасних прикладів шрифтів для людей з дислексією; аналіз української кирилиці, латиниці та особливостей набору тексту в дитячій науковій літературі.

Апробація результатів роботи.

Участі у науково-практичній конференції, публікації тез за темою дослідження.

1. «Проблематика дизайну текстового шрифту для дитячої наукової літератури» – у межах III Міжнародної науково-практичної конференції «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ: сучасні тенденції та перспективи розвитку» 2026. (ХДАДМ, 14–15 травня 2026 р., до Дня науки в Україні) [29].
2. «Адаптація української кирилиці для осіб із дислексією: типографічні принципи та наукові підходи» – у межах III науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти «СУЧАСНИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ДИСКУРС ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ». [30].

Також участі проєкту у фахових конкурсах з графічного та шрифтового дизайну.

1) У Міжнародному конкурсі зі шрифту і каліграфії «Pangram» [31] проєкт отримав перше місце у категорії F – текстовий шрифт, кирилиця, друге

місце у категорії текстовий шрифт, латиниця, а також окремий диплом від члена журі. (Додат. Г рис.13)

2) У відкритому мистецькому конкурсі графічних робіт «СЛОВО І ОБРАЗ 2026» проєкт отримав диплом третього ступеня. (Додат. Г рис.14) [32]

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Розроблений дизайн-продукт включає в себе 2 накреслення, 2 системи писемності, знаки пунктуації, цифри, альтернативні українські літери та лігатури. Загальний обсяг шрифтової гарнітури – 536 гліфів. Пояснювальна записка складається зі вступу, теоретичної та практичної частин, висновків, списку використаних джерел та додатків. Кількість використаних джерел – 32.

РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ПРОЄКТНОЇ СИТУАЦІЇ ЩОДО ТЕКСТОВОГО ШРИФТУ

1.1 Опис проєктної ситуації

1.1.1 Проєктна ситуація і ринок дизайну продукту текстового шрифту Lexi

У межах теми проєктування продуктом графічного дизайну є текстова цифрова шрифтова гарнітура Lexi для дитячої науково-популярної літератури. Проєктна ситуація сформована потребою у шрифті, який працює як інструмент читання. Тому основними параметрами стають форма літер, ритм набору, апроші, міжлітерні відстані, відкритість апертур і якість сприйняття тексту в довгому наборі. [2]

Ринок текстових шрифтів загалом є досить широким, але в межах даного проєкту він звужується до кількох напрямів. Це шрифти для довгого читання, дитячі книжкові шрифти, шрифти для людей з дислексією та українські кириличні гарнітури. Кожен з цих напрямів має свої приклади, але спеціального українського текстового шрифту для дитячої наукової літератури з окремим dyslexic-накресленням майже немає. [14]

Для проєкту Lexi важливо, що текстовий шрифт повинен працювати у невеликому кеглі, у довгому наборі, у підписах, у коротких навчальних блоках і на книжковому розвороті. Тому основними параметрами стають пропорції літер, ритм рядка, якість апрошів, відкритість апертур, читабельність знаків і поведінка шрифту у друці. [5]

Окремим чинником є українська кирилиця. Український текст має власні літери, частотність і ритм, тому кирилиця у Lexi не розглядається як другорядне доповнення до латиниці. Вона є однією з основних частин гарнітури. Саме через це у проєкті передбачено альтернативні форми літер, які більше відповідають українському характеру письма. [21]

1.1.2 Сегментування ринку продукту шрифту Lexi

Сегментування ринку продукту проведено за функцією шрифту та умовами його використання. Для проєкту Lexi важливі такі сегменти:

- текстові шрифти для тривалого читання;
- шрифти для дитячих книжок і шкільних;
- шрифти для людей з дислексією;
- українські кириличні шрифти.

Отже, Lexi належить до комбінованого сегмента: текстова гарнітура для дитячої науково-популярної літератури з базовим накресленням Regular і додатковим накресленням Regular Dyslexic.

1.1.3 Опис конкурентної ситуації на ринку дизайну продукту у сегменті текстових шрифтів для дитячого читання

Конкурентна ситуація у цьому сегменті формується різними підходами до вирішення задачі читання. До конкурентного поля належать SchoolBook, OpenDyslexic, Sylexiad Serif, Inclusion UKR та Lexend. Кожен із них закриває окрему частину проблеми, але не повторює повністю задачу Lexi.

SchoolBook є близьким аналогом за дитячим книжковим призначенням, але він не створений спеціально для дислексії та має інший історичний контекст [22]. OpenDyslexic прямо позиціонується для людей з дислексією, однак його графіка досить активна і в довгому дитячому тексті може виглядати важкою [19]. Sylexiad Serif також пов'язаний з темою дислексії, але більше орієнтований на дослідження дорослого читача [26].

Andika [25] та Sassoon Primary [17] є важливими прикладами освітніх шрифтів. Вони показують, що дитячий шрифт не обов'язково має бути декоративним. Він може бути простим, дружнім і зрозумілим. Але для Lexi важливий ще український контекст, робота з кирилицею та спеціальний поділ на Regular і Dyslexic Regular.

Таким чином, у конкурентному полі є вільна ніша для гарнітури, яка не виглядає як експериментальний або відлякуючий “спеціальний” шрифт, а

працює як сучасний спокійний текстовий шрифт для дитячого наукового читання українською мовою.

1.2 Опис ринку споживачів текстового шрифта

1.2.1 Сегментування ринку споживачів шрифта

При розгляді ринку споживачів були виділені такі суттєві сегменти ринку споживачів:

- діти 8–14 років, які читають дитячу науково-популярну літературу;
- діти 8–14 років з дислексією або труднощами читання;
- видавництва, редактори та дизайнери;
- дорослі посередники у виборі книжки: батьки, вчителі, бібліотекарі, корекційні педагоги.

Основним читачем є дитина, але прямим користувачем шрифтового файлу буде дизайнер або верстальник. Тому шрифт має одночасно відповідати потребам читання і бути технічно зручним для роботи у видавничому процесі.

1.2.2 Опис потреб, яким задовольнятиме шрифт Lexi

Продукт, шрифтова гарнітура Lexi, розробляється для задоволення комплексу потреб цільових споживачів:

Функціональні потреби шрифта – наявність кирилиці, латиниці, цифр, знаків пунктуації, лігатур, альтернативних форм і коректного спейсингу.

Читацькі потреби – спокійний ритм тексту, зрозумілі форми літер, достатні міжлітерні проміжки та комфортне читання у книжковому наборі.

Потреби дітей з дислексією – більша різниця між схожими літерами, відкриті апертури, ширші апроші, більш стабільна нижня частина знаків і відсутність зайвого візуального шуму.

Видавничі потреби – можливість використання шрифта у друкованій дитячій книжці, електронній сторінці, PDF-матеріалі та презентації шрифту.

1.3 Збір та аналіз аналогічних дизайн-продуктів

1.3.1 Збір та опис аналогічних дизайн-продуктів

При роботі над дизайном шрифту Lexi було сформовано такі критерії підбору аналогів:

- шрифт призначений для дитячого або навчального читання;
- шрифт має відношення до теми дислексії;
- шрифт може працювати у довгому тексті;
- шрифт має кириличну підтримку.

В якості прямих аналогів було обрано OpenDyslexic, Sylexiad Serif та SchoolBook. В якості непрямих аналогів було обрано Andika та Sassoon Primary.

1. OpenDyslexic – шрифт, створений для підвищення читабельності тексту для людей із дислексією. Гарнітура має характерну важчу нижню частину знаків і більш індивідуалізовані форми літер, що має зменшувати плутання подібних знаків (див. Додаток В, рис. В.1). [19]

2. Sylexiad Serif – шрифт із групи Sylexiad, розроблений Робертом Гіллієром у межах дослідження шрифтового дизайну для дорослих читачів із дислексією. (див. Додаток В, рис. В.2). [26]

3. Andika – шрифт SIL International, розроблений як literacy font, тобто гарнітура для навчання читанню та початкової грамотності. У цьому випадку важливими є проста форма, помітна різниця між знаками та підтримка великої кількості мов, зокрема латиниці й кирилиці (див. Додаток В, рис. В.3). [25]

4. SchoolBook – текстова гарнітура, розроблена спеціально для шкільних і дитячих книжок. SchoolBook є близьким аналогом за дитячим книжковим призначенням. Також важливо, що його графічна традиція пов'язана з радянсько-російською школою книжкового шрифту: Rentafont зазначає, що гарнітура була розроблена у бюро «Поліграфмаш» у 1949–1961 роках на основі «Школьной». [23] В сучасному українському видавничому середовищі після початку повномасштабної війни є потреба відмовлятися від російських продуктів і розвивати власні українські шрифти. Крім того, через час

створення частина пластики SchoolBook сьогодні сприймається дещо старомодно (див. Додаток В, рис. В.4). [22]

5. Sassoon Primary – гарнітура, розроблена для дитячого читання та навчальних матеріалів. В описі MyFonts зазначено, що Regular було досліджено з дітьми й створено спеціально для дитячих книжок для читання. (див. Додаток В, рис. В.5). [17]

1.3.2 Аналіз аналогічних продуктів графічного дизайну

Для аналізу аналогів було сформовано критерії, які стосуються саме шрифтового дизайну та відповідають меті створення Lexi. Оцінювання проводилося як попередній фаховий аналіз за 7-бальною шкалою, де 1 означає слабку відповідність критерію, а 7 – високу відповідність. У таблиці оцінюються не комерційний успіх шрифтів і не їхня популярність, а ті параметри, які можуть впливати на проєктування текстової гарнітури для дитячого науково-популярного видання.

Критерії аналізу «аналогів»:

- 1) відповідність дитячому або навчальному читанню;
- 2) урахування потреб читачів із дислексією;
- 3) читабельність у довгому тексті;
- 4) підтримка кирилиці та придатність до українського контексту;
- 5) сучасність і системність шрифтової форми.

Таблиця 1.1

- Зведена таблиця результатів аналізу прямих «аналогів» шрифтової гарнітури Lexi

№	«Аналог» (назва)	Критерії аналізу «аналогів»				
		1	2	3	4	5
1	OpenDyslexic	4,2	6,9	4,3	2,5	4,3
2	Sylexiad Serif	3,1	6,6	5,6	1,2	5,3

3	Andika	6,4	4,7	6,1	5,3	6,2
4	SchoolBook	6,7	2,3	6,4	5,9	4,7
5	Sassoon Primary	6,8	3,5	6,1	1,4	6,3

Аналіз показав, що кожен аналог вирішує лише частину задачі. OpenDyslexic важливий за принципом розрізнення подібних літер, але його форма занадто активна для спокійної дитячої книжки. Sylexiad Serif має дослідницьку основу, але не закриває дитячий український контекст. Andika добре працює як освітній шрифт, але має більш універсальний характер.

SchoolBook є найближчим аналогом за шкільним і дитячим книжковим призначенням, але для проєкту Lexi він не може бути прямим рішенням через радянсько-російський контекст, застаріле сприйняття частини графіки та відсутність спеціальної адаптації для дислексії. Sassoon Primary показує дружній характер дитячого шрифту, але не має української кириличної основи для нашого проєкту. Тому Lexi позиціонується як сучасний український текстовий шрифт для дитячої наукової літератури з окремим накресленням Dyslexic Regular.

Висновки до 1 розділу.

Було проведено аналіз проєктної ситуації та ринку текстових шрифтів для дитячого читання. Виявлено, що у цій сфері є потреба у сучасному українському шрифті, який буде придатним для дитячої наукової літератури і при цьому враховуватиме потреби дітей з дислексією.

Було визначено основні сегменти ринку продукту та споживачів, а також проаналізовано аналогічні шрифти. На основі цього було обґрунтовано позиціонування Lexi як текстової шрифтової гарнітури з двома накресленнями: Regular та Dyslexic Regular.

РОЗДІЛ 2 ОПИС І ОБГРУНТУВАННЯ ДИЗАЙН-ПРОПОЗИЦІЇ

2.1 Опис ідеї і формулювання концепції текстового шрифту Lexi

Ідея створення шрифтової гарнітури Lexi полягає у розробці сучасного текстового шрифту для дитячої науково-популярної літератури українською мовою. У такому виданні шрифт працює не як декоративний елемент, а як основний інструмент передачі інформації: через нього дитина читає пояснення, терміни, факти, підписи до ілюстрацій та короткі навчальні блоки. Тому форма літер у цьому проєкті має бути пов'язана з тим, як дитина бачить текст, як рухається по рядку і як швидко розпізнає окремі знаки [21].

У дитячій науково-популярній літературі текст часто має складнішу функцію, ніж у художній книжці. Він не тільки розповідає історію, а ще пояснює нові явища, вводить поняття і допомагає дитині зрозуміти зв'язки між фактами. Через це шрифт має підтримувати спокійне читання і не створювати зайвого напруження. Якщо форма літер занадто складна, декоративна або щільна, дитина може швидше втомлюватися і втрачати увагу до змісту [1].

Гарнітура передбачає два накреслення: Lexi Regular і Lexi Dyslexic Regular. Regular є базовим текстовим накресленням для дитячих науково-популярних книжок. Воно має спокійний книжковий характер, засічки для зручного читання на папері, помірно відкриті аперттури і не надто вузькі пропорції. Це накреслення розраховане на основний набір, тому в ньому важливо було зберегти рівний ритм, достатню щільність текстової плями і при цьому не зробити шрифт важким для дитини.

Для Lexi Regular було обрано текстову антиквену основу із засічками. Засічки в цьому випадку не є декоративним прийомом, а працюють як частина книжкового характеру. Вони допомагають краще тримати рядок на папері і роблять набір більш зібраним. При цьому літери не зроблені надто вузькими, тому що дитячий текст потребує більш вільного повітря між знаками. Пропорції літер мають залишатися достатньо широкими, щоб текст не сприймався затиснутим.

Dyslexic Regular зберігає зв'язок із базовим накресленням, але має іншу функцію. Воно призначене для ситуацій, де потрібно додатково врахувати труднощі читання у дітей з дислексією. У цьому накресленні застосовано ширші апроші, змінені форми схожих літер, більш відкриті апертури та посилене утяження нижньої частини знаків. Важливо, щоб дислексичне накреслення не виглядало надмірно важким або відлякуючим, як це може сприйматися в окремих спеціалізованих шрифтах. Воно має залишатися частиною однієї гарнітури і виглядати сучасно, а не як окремий експериментальний шрифт [4].

Основна різниця між Regular і Dyslexic Regular полягає не в загальному стилі, а в налаштуванні окремих параметрів. У дислексичному накресленні більше уваги приділено розрізненню подібних форм, стійкості знаків і простору між літерами. Засічки стали коротшими, вищими і жирнішими, щоб нижня частина літери відчувалася більш стабільною. Також основний штрих у частині знаків був візуально розширений донизу. Це рішення потрібне для того, щоб знак здавався більш оптично стійким і не сприймався як такий, що може «перевернутися» або втратити напрямок у рядку.

Основними художніми засобами в гарнітурі стають пропорції знаків, відкриті апертури, ясні контрформи, помірна насиченість штриха, апроші та рівний ритм рядка. Саме ці параметри мають працювати на зручність читання у тексті. Для дитячого читання важливо, щоб літера була впізнаваною, але не занадто спрощеною. Тому в Lexi форма не робиться примітивною. Вона залишається шрифтовою, книжковою [2].

Концепція Lexi також пов'язана з українським графічним контекстом. Шрифт створюється не як латинська гарнітура з доданою кирилицею, а як повноцінна система, у якій українська кирилиця є важливою основою. Знаковий склад гарнітури включає кирилицю, латиницю, цифри, пунктуацію, лігатури та альтернативні літери. Принцип українського графічного контексту полягає у тому, щоб літери Г, Є, І, Ї, Й та інші знаки української кирилиці не виглядали другорядно [21].

Окрему роль у концепції мають альтернативні літери. Вони дають можливість зробити кирилицю більш українською за характером і водночас залишити гарнітуру функціональною. Альтернативні форми можуть використовуватися там, де потрібно посилити українську графічну особливість або краще налаштувати текст під конкретний макет. Лігатури також є частиною технічного та візуального складу гарнітури. Вони допомагають уникати небажаних зіткнень між знаками і роблять набір акуратнішим.

Отже, концепція Lexi будується на поєднанні трьох принципів: текстовості, дитячого книжкового характеру та доступності для дітей з дислексією. Regular відповідає за основний спокійний набір у дитячій науково-популярній книжці. Dyslexic Regular розвиває цю основу і додає більшу стійкість, відкритість та розрізнення літер. У результаті гарнітура має працювати як практичний інструмент для читання.

2.2 Ескізування із обґрунтуванням і обговоренням

Робота над шрифтом почалася з ескізів базових літер. На цьому етапі важливо було не одразу малювати повний знаковий склад, а знайти характер гарнітури. Спочатку перевірялися пропорції, форма засічок, відкритість апертур, ритм вертикалей і загальне відчуття текстової плями.

Для Regular було обрано м'якіше текстове рішення. Літери не робилися занадто вузькими, тому що дитячий текст потребує більш вільного читання. Засічки залишені як частина книжкового характеру шрифту. Вони допомагають тримати рядок на папері і роблять набір більш зібраним [2].

Для Dyslexic Regular ескізування було спрямоване на розрізнення схожих форм. Особлива увага приділялася тим літерам, які можуть плутатися між собою через близьку будову. У цьому накресленні було розширено апроші, змінено окремі схожі літери, а засічки зроблено коротшими, вищими і жирнішими. Це створює відчуття більшої ваги знизу [4].

Також у Dyslexic Regular основний штрих був візуально розширений донизу. Це рішення дає знакам оптичну стійкість, щоб дитина легше відчувала напрямок літери та рядка. Частина літер була перероблена так, щоб вони краще відрізнялися між собою. Особливо це стосувалося знаків, які мають схожу будову або можуть плутатися при читанні. На ескізному етапі перевірялися не тільки загальні пропорції, а й дрібні деталі: напрямок засічок, форма внутрішніх просвітів, завершення штрихів та нижня частина літер. Завдяки цьому дислексичне накреслення отримало більш стійкий характер, але не втратило зв'язок з основним Regular [5].

Після ручних пошуків форми були перенесені у цифрове середовище FontLab. Ескізи та тестові набори порівнювалися не лише як окремі літери, а й у словах, рядках і коротких текстових блоках. Це дозволило перевірити, чи не виникає надмірної строкатості, чи зберігається ритм, чи достатньо відрізняються схожі знаки.

Висновки до 2 розділу.

У другому розділі було сформульовано ідею та концепцію шрифтової гарнітури Lexi. Основою проєкту стало поєднання текстового книжкового характеру, роботи з українською кирилицею та врахування потреб дітей з дислексією.

У ході ескізування було визначено різницю між двома накресленнями. Regular працює як базовий дитячий текстовий шрифт із засічками, а Dyslexic Regular має ширші проміжки, відкриті апертури, змінені схожі літери та утяжелену нижню частину знаків.

Також було обґрунтовано роботу з альтернативними літерами та лігатурами. Альтернативні знаки потрібні для посилення українського характеру кирилиці, а лігатури – для більш акуратного набору. У результаті другого розділу було визначено основну дизайн-пропозицію гарнітури Lexi та закладено принципи її подальшої практичної реалізації у цифровому середовищі FontLab.

РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ШРИФТУ LEXI

3.1 Конструктивно-пластичне та графічне рішення шрифту Lexi

Ідея шрифту Lexi полягає у створенні текстової гарнітури для дитячої наукової літератури. Тому конструктивно-пластичне рішення не будувалося на декоративності. Основою стали спокійні пропорції, ясні контрформи, відкриті апертури і рівний ритм набору. Важливо було, щоб шрифт не заважав дитині читати, а навпаки допомагав краще сприймати текст на сторінці.

Тип шрифту – текстова антиква з засічками. Засічки потрібні не для стилізації, а для зручності читання на папері. Вони допомагають утримувати горизонталь рядка і роблять текст більш зібраним. Для дитячої книжки це важливо, тому що дитина ще може втрачати місце у рядку або швидше втомлюватися від щільного тексту. Засічки у Lexi не робилися занадто активними, щоб вони не перетягували увагу на себе.

У Regular літери зроблені трохи ширшими, ніж у більш нейтральних дорослих текстових шрифтах. Це допомагає дитині легше сприймати знак і не відчувати надмірної щільності тексту. Надто вузькі пропорції можуть робити набір більш темним і напруженим, тому для Lexi було обрано більш вільну побудову. При цьому літери не стали надмірно широкими, тому що шрифт все одно має залишатися текстовим і придатним для книжкового набору[3].

Regular апертури зроблені трохи відкритішими, ніж у звичайному дорослому книжковому шрифті. Це потрібно для того, щоб внутрішні форми літер краще читалися у малому кеглі. Контрформи також були продумані як важлива частина пластики. Вони не повинні закриватися у друці або зливатися при наборі текстових блоків. Саме внутрішні просвіти часто впливають на те, чи буде літера швидко впізнаватися [2].

У Dyslexic Regular було посилено функціональні риси, пов'язані з читанням. У цьому накресленні відкриті апертури, збільшені міжлітерні відстані, більш спокійний ритм і помітніша різниця між схожими літерами.

Воно зберігає загальну систему Lexi, але має більш уважно налаштовані форми для дітей, яким складніше читати.

Особлива увага у Dyslexic Regular приділялася тим літерам, які можуть плутатися між собою. Частина форм була змінена так, щоб схожі знаки не виглядали занадто однаково. Це стосується як загальної будови літер, так і дрібних деталей: напрямку засічок, ширини внутрішніх просвітів і нижньої частини знаків. Таке рішення допомагає зробити кожен літеру більш впізнаваною у слові [10].

Засічки у Dyslexic Regular були змінені на коротші, вищі та жирніші, щоб у знаків з'являлося утяження знизу. Це спосіб надати літерам більшої оптичної стійкості. Також основний штрих був розширений донизу. Через це знак візуально має більш міцну основу і не здається нестійким. Для дітей з дислексією це важливо, тому що деякі літери можуть сприйматися як такі, що плутаються або ніби перевертаються у сприйнятті.

Гарнітура має два накреслення – Regular та Dyslexic Regular. Загальний обсяг шрифтового файлу становить 536 гліфів. До складу входять кирилиця, латиниця, цифри, знаки пунктуації, лігатури та альтернативні літери.

Альтернативні форми були зроблені для того, щоб у шрифті були більш українські варіанти літер і можливість гнучкішого набору. Такі форми можуть використовуватися у випадках, коли потрібно зробити кирилицю більш виразною або краще пристосувати текст до конкретного макету. Також у шрифті передбачені лігатури, які допомагають зробити набір акуратнішим у складних поєднаннях знаків.

За рахунок цього Lexi може використовуватися не тільки як набір окремих літер, а як повноцінна шрифтова система. Regular та Dyslexic Regular мають спільний характер, але різні рівні адаптації до читання. У конструктивному рішенні гарнітури поєднуються дитячий книжковий характер, робота з українською кирилицею і спроба зробити текст більш комфортним для дітей з дислексією.

3.2 Поліграфічне та технологічне забезпечення шрифту Lexi

Практична реалізація шрифту виконувалася у програмі FontLab. У цій програмі було створено цифрові контури побудову гліфів, налаштування метрик, кернінгових пар, OpenType-функцій та системи альтернативних знаків і підготовлено шрифтовий файл до експорту. Фінальний формат шрифту – OTF.

На етапі цифрової побудови важливо було перевести ескізну форму у чистий шрифтовий контур. Ручний ескіз дає характер, але у шрифтовому файлі форма має бути технічно рівною і придатною для набору. Тому під час роботи уточнювалися криві, товщина основних штрихів, форма засічок, внутрішні просвіти та завершення елементів. Усі знаки мали бути приведені до однієї системи, щоб гарнітура не виглядала випадковим набором різних літер.

Навіть правильно намальовані літери можуть погано читатися, якщо між ними неправильні відстані. Спочатку перевірялися базові прямі та округлі форми, після цього налаштовувалися інші гліфи. Для Regular простір між літерами мав залишатися книжковим і рівним. Для Dyslexic Regular відстані були ширшими, щоб текст не виглядав занадто щільним [13].

На етапі технічного забезпечення важливо було перевірити не тільки форму окремої літери, а й те, як шрифт поводить себе у словах, рядках і текстових блоках. Для цього набиралися короткі фрагменти дитячого наукового тексту, перевірялися апроші та проблемні поєднання літер. У текстових блоках одразу видно, де знак занадто темний, де виникає зайвий проміжок, а де літери злипаються або порушують ритм [27].

Кернінг налаштовувався для тих пар, де звичайного трекингу було недостатньо. Це стосується поєднань із діагональними формами, засічками, округлими літерами та знаками пунктуації. Для текстової гарнітури кернінг не має бути надмірним, але проблемні пари повинні виглядати акуратно.

Окремо було перевірено друк. Шрифт друкувався на папері, щоб подивитися, як працюють засічки, чи не забиваються внутрішні просвіти і чи нормально друкується фарба. Така перевірка важлива саме для книжкового

шрифта, бо на екрані контури можуть виглядати добре, але у друці дрібні елементи можуть зливатися. Для Lexi потрібно було перевірити, чи не стають засічки занадто тонкими або занадто важкими у малому кеглі.

Під час друку також оцінювалася загальна текстова пляма. Важливо було, щоб сторінка не виглядала надто темною або рваною. Regular мав зберігати спокійний книжковий ритм, а Dyslexic Regular – не ставати занадто розрідженим через ширші апроші. Перевірялося те, як ці знаки працюють разом у реальному друкованому тексті.

Шрифт тестувався у кеглях 8–14 pt. Це дало змогу побачити, як Regular і Dyslexic Regular працюють у різних розмірах. Для дитячої наукової книги важливо, щоб шрифт не втрачав характер і залишався читабельним як у більшому основному тексті, так і у підписах або коротких довідкових блоках.

3.3 Додрукарська підготовка макетів

Для демонстрації шрифта були підготовлені макети застосування: книжковий розворот, сторінка дитячої наукової книги та плакат-презентація шрифта. Створено Behance-презентацію, де шрифт показаний через алфавіт, текстові блоки, два накреслення і приклади використання. Також було створено спейсмен формату A5, який міститиме презентацію шрифтової гарнітури, демонстрацію гліфів та текстових блоків. Створення та друк експозиційного аркуша для захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи.

Основна задача додрукарської підготовки полягала у тому, щоб підготувати сторінки для презентації проєкту, перевірити масштаб шрифта, співвідношення тексту та ілюстративних елементів, а також показати, як гарнітура може працювати у книжковому середовищі. Макети не друкувалися як готова книжка, але вони були потрібні для демонстрації можливостей шрифту і перевірки його поведінки у реальному форматі сторінки.

Книжковий розворот був важливий для того, щоб показати роботу Lexi у довшому тексті. На розвороті можна оцінити не тільки форму літер, а й загальний ритм сторінки. Перевірялися довжина рядка, міжрядковий інтервал,

щільність текстової плями, відступи і те, як шрифт поєднується з ілюстративними елементами. Для дитячої наукової книги це особливо важливо, тому що текст часто працює поруч із зображеннями, схемами або пояснювальними блоками.

Спейсмен формату A5 створювався, щоб показати гарнітуру системно: назву, накреслення, знаковий склад, окремі гліфи, лігатури, альтернативні літери та текстові приклади. Формат A5 зручний для демонстрації, тому що він ближчий до книжкового середовища і дозволяє показати шрифт не тільки великими літерами, а й у реальному текстовому масштабі.

Висновки до 3 розділу.

У третьому розділі було описано практичну реалізацію шрифтової гарнітури Lexi. Шрифт створений у FontLab у двох накресленнях – Regular та Dyslexic Regular. Загальний обсяг гарнітури становить 536 гліфів. До складу входять кирилиця, латиниця, цифри, пунктуація, лігатури та альтернативні літери.

Також було розроблено макети застосування: книжковий розворот, сторінку дитячої наукової книги, експозиційний аркуш, спейсмен формату A5 та Behance-презентацію. Ці матеріали показують Lexi як завершений шрифтовий продукт, який може працювати у книжковому, презентаційному та цифровому середовищі.

Перевірка у друзі показали, що графічні рішення Lexi відповідають поставленій задачі. Шрифт може працювати як текстовий продукт для дитячої наукової літератури, а два накреслення дозволяють використовувати гарнітуру у звичайному та більш адаптованому варіанті читання.

ВИСНОВКИ

Під час виконання кваліфікаційної роботи було розглянуто сучасний стан ринку текстових шрифтів для дитячого читання та шрифтів, орієнтованих на людей з дислексією. У результаті аналізу було визначено, що існують окремі рішення для дитячої книги або для дислексії, але немає достатньо сформованої ніші сучасного українського текстового шрифту для дитячої наукової літератури з окремим dyslexic-накресленням.

У процесі дослідження було визначено цільову аудиторію проєкту. Основними читачами є діти 8–14 років, зокрема діти з дислексією або труднощами читання. Також до споживачів продукту належать видавництва, редактори, дизайнери, верстальники, батьки, вчителі та інші дорослі, які працюють з дитячими книжками.

Аналіз аналогів OpenDyslexic, Sylexiad Serif, Andika, SchoolBook та Sassoon Primary дав змогу визначити сильні і слабкі сторони наявних шрифтових продуктів. Було виявлено, що для Lexi важливо не копіювати зовнішні ознаки «шрифту для дислексії», а створити власну текстову систему з продуманими пропорціями, відкритими апертурами, зручними апрошами та стабільним ритмом набору.

У результаті проєктування було створено текстову шрифтову гарнітуру Lexi у двох накресленнях – Regular та Dyslexic Regular. Regular призначений для основного набору у дитячій науковій літературі. Він має засічки, трохи ширші пропорції, помірно відкриті форми і спокійний книжковий характер. Dyslexic Regular має ширші апроші, змінені форми схожих літер, відкриті аперттури, більш помітне утяження знизу і розширення основного штриха донизу.

Практична реалізація була виконана у програмі FontLab. Гарнітура містить 536 гліфів, кирилицю, латиницю, цифри, пунктуацію, лігатури та альтернативні українські літери. Фінальний формат шрифтового файлу – OTF. Також були підготовлені макети застосування: книжковий розворот, спейсмен формату A5 та Behance-презентація.

Отже, у межах кваліфікаційної роботи було реалізовано поставлену мету – створено текстову шрифтову гарнітуру Lexi для дитячої наукової літератури з урахуванням особливостей сприйняття інформації дітьми з дислексією. Проект може бути використаний у книжковому дизайні, PDF-матеріалах, презентаційних матеріалах і як основа для подальшого розвитку українських інклюзивних шрифтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Day S. L., Atilgan N. та ін. The Influence of Format Readability on Children's Reading Speed and Comprehension. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14, No. 8. Article 854.
2. Duranovic M., Senka S., Babic-Gavric B. Influence of Increased Letter Spacing and Font Type on the Reading Ability of Dyslexic and Non-Dyslexic Children. *Annals of Dyslexia*. 2018. Vol. 68. P. 218–228.
3. Gallagher T. L., Fazio X., Ciampa K. A. A Comparison of Readability in Science-Based Texts: Implications for Elementary Teachers. *Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education*. 2017. Vol. 17, No. 2. P. 138–153.
4. Rello L., Baeza-Yates R. Good Fonts for Dyslexia. *Proceedings of the 15th International ACM SIGACCESS Conference on Computers and Accessibility*. 2013. P. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.1145/2513383.2513447>
5. Wery J. J., Diliberto J. A. The effect of a specialized dyslexia font, OpenDyslexic, on reading rate and accuracy. *Annals of Dyslexia*. 2017. Vol. 67. P. 114–127. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11881-016-0127-1>
6. Wilkins A., Cleave R., Grayson N., Wilson L. Typography for children may be inappropriately designed. *Journal of Research in Reading*. 2009. Vol. 32, No. 4. P. 402–412.
7. Wolańska E., Wolański A. Typefaces that make reading easier for dyslexic people. *Logopedia*. 2016. Vol. 45. P. 157–178.
8. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн: основи : навч. посіб. Харків : ХДАДМ, 2019.
9. Рібцун Ю. В. Дислексія. *Енциклопедія освіти : довідково-аналітичне видання / Нац. акад. пед. наук України*. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 225–226.
10. Токарева О. А. Розлади читання і письма (дислексія та дисграфія). *Розлади мови в дітей і підлітків / ред. С. С. Ляпидевський*. 2009. С. 140–161.
11. Adys Font. Adys Font. URL: <https://adysfont.com/en/> (дата звернення:

- 04.05.2026).
- 12.Adobe Fonts. SchoolBook. URL: <https://fonts.adobe.com/fonts/schoolbook> (дата звернення: 04.05.2026).
 - 13.BBC News Україна. Що відчувають люди з дислексією. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-42255044> (дата звернення: 05.05.2026).
 - 14.British Dyslexia Association. Dyslexia Style Guide. 2014. URL: <https://www.thedyslexia-spldtrust.org.uk/media/downloads/69-bda-style-guide-april14.pdf> (дата звернення: 05.05.2026).
 - 15.Dyslexie Font. Dyslexie Font. URL: <https://dyslexiefont.com/en/> (дата звернення: 05.05.2026).
 - 16.Geon G. How it feels to read with dyslexia. URL: <https://geon.github.io/programming/2016/03/03/dsxylicia> (дата звернення: 06.05.2026).
 - 17.Identifont. Sassoon Primary. URL: <http://www.identifont.com/show?3XD> (дата звернення: 06.05.2026).
 - 18.Nessy. Dyslexia and Vision. URL: <https://www.nessy.com/en-gb/dyslexia-explained/understanding-dyslexia/dyslexia-and-vision> (дата звернення: 06.05.2026).
 - 19.OpenDyslexic. OpenDyslexic: A typeface for Dyslexia. URL: <https://opendyslexic.org/> (дата звернення: 07.05.2026).
 - 20.Osvitoria. В Україні вперше створили шрифт для людей з дислексією. URL: <https://osvitoria.media/news/v-ukrayini-vpershe-stvoryly-shryft-dlya-lyudej-z-dysleksiyeu/> (дата звернення: 07.05.2026).
 - 21.Rentafont. Кирилиця та латинка в українській мові. URL: <https://rentafont.com.ua/blog/kirilicya-ta-latinka-v-ukrayinskij-movi> (дата звернення: 07.05.2026).
 - 22.Rentafont. SchoolBook. URL: <https://rentafont.com/fonts/schoolbook> (дата звернення: 08.05.2026).
 - 23.Rentafont. Шрифтовий патріотизм. Як позбутися російського впливу на

- український дизайн. URL: <https://rentafont.com.ua/blog/Shryftovyi-patriotyzm> (дата звернення: 08.05.2026).
- 24.Scope. How to write better website content for people with dyslexia. URL: <https://business.scope.org.uk/how-to-write-better-website-content-for-people-with-dyslexia/> (дата звернення: 08.05.2026).
- 25.SIL Language Technology. Andika — A literacy font. URL: <https://software.sil.org/andika/> (дата звернення: 09.05.2026).
- 26.Sylexiad. Sylexiad Serif and Spaced typeface/font. URL: <https://www.sylexiad.com/download-typefaces/sylexiad-serif/index.html> (дата звернення: 09.05.2026).
- 27.Walker S. Typefaces for Children's Reading. URL: https://www.researchgate.net/publication/341283230_Typefaces_for_Children%27s_Reading (дата звернення: 09.05.2026).
- 28.1001 Fonts. Andika Font. URL: <https://www.1001fonts.com/andika-font.html> (дата звернення: 09.05.2026).
- 29.Тищенко Є. Д. «Проблематика дизайну текстового шрифту для дитячої наукової літератури». *III Міжнародної науково-практичної Конференції «Аудіовізуальне мистецтво та медіатехнології: сучасні тенденції та перспективи розвитку»*, Харків, Україна, 13 трав. 2026.
- 30.Тищенко Є. Д. «Адаптація української кирилиці для осіб із дислексією: типографічні принципи та наукові підходи». *«Сучасний мистецький дискурс очима молодих науковців»*, Харків, Україна, 7 трав. 2026.
- 31.Pangram : X International Competition on Fonts and Calligraphy : офіційний сайт. URL: <https://sites.google.com/view/pangram> (дата звернення: 04.06.2026).
- 32.Відбувся відкритий мистецький конкурс графічних робіт СЛОВО і ОБРАЗ : Косівський державний інститут декоративного мистецтва : офіційний сайт. 2026. URL: <https://kdidm.edu.ua/institut/novyny/vidbuvsya-vidkritij-mistetskij-konkurs-grafichnikh-robit-slovo-i-obraz> (дата звернення: 04.06.2026).

Додаток А

Додаток А

БРИФ НА РОЗРОБКУ ТЕКСТОВОГО ШРИФТУ LEXI

Дата заповнення: 24.04.2026

Інформація про замовника

Назва організації	Крок назустріч
Контактна особа	Анна Краснова
Телефон	+48506679375
e-mail	ghana@krasnova@gmail.com
Сфера діяльності	Відділення соціально-побутової адаптації осіб з ментальними порушеннями

Інформація про виконавця

Виконавець	Тищенко Єлизавета Денисівна
Навчальний заклад	Харківська державна академія дизайну і мистецтв, кафедра графічного дизайну
Телефон	+380637602039
e-mail	4elizabeth@gmail.com
Телеграм	@lizatysch

Додаткова інформація про бриф

№	Питання	Відповідь
1	Назва проєкту	Lexi
2	Тема проєкту	Дизайн текстового шрифту для дитячої наукової літератури з урахуванням особливостей сприйняття інформації дітьми з дислексією
4	Основний продукт	Текстовий шрифт Lexi для набору основного тексту у дитячих науково-популярних книжках
5	Сфера використання	Друківані дитячі науково-популярні книжки. Також можливе використання в електронних версіях видань та PDF-матеріалах.
6	Продукт у цифрах	1 шрифтова гарнітура; 2 накреслення: Regular та Regular Dyslexic; фінальний формат — OTF.

7	Знаковий склад	Кирилиця, латиниця, цифри, знаки пунктуації, лігатури, альтернативні літери української кирилиці.
8	Загальна задача	Розробити шрифт, який буде зручним для читання дитячого науково-популярного тексту та враховуватиме потреби дітей, яким складніше сприймати текст через дислексію.
9	Проблема, яку вирішує проєкт	У дитячій науковій літературі текст часто містить нові поняття, пояснення та терміни. Якщо шрифт занадто нейтральний, дрібний, шпильний або має схожі між собою знаки, читання може ставати важчим. Для дітей з дислексією це особливо помітно, тому потрібне шрифтове рішення, в якому форма літер, ритм набору та інтервали працюють на легше розпізнавання тексту.
10	Цільова аудиторія	Діти віком 8–14 років, зокрема діти з дислексією. Додаткова аудиторія — редактори, дизайнери та верстальники дитячих видань.
11	Прямі аналоги	SchoolBook, OpenDyslexic, Sylexiad Serif. Вони розглядаються як аналоги за функцією, оскільки орієнтовані на покращення сприйняття тексту, навчальний контекст або спеціальні потреби читача.
12	Ключова відмінність від аналогів	Шрифт Lexi розробляється як сучасна текстова гарнітура для дитячої науково-популярної літератури. На відміну від OpenDyslexic, він не повинен виглядати надмірно важким, нерівномірним або візуально «відлякуючим» для дитини.
13	Основні якості продукту	Читабельний, спокійний, дружній до дитячого сприйняття. Шрифт не має відволікати увагу від змісту.
14	Технічні вимоги	Фінальний файл у форматі OTF. Шрифт має бути придатним для встановлення на комп'ютер та використання у програмах верстки.
15	Бюджет	Навчальний проєкт, комерційний бюджет не передбачено.
16	Термін здачі	20 червня 2026 року.

17	Етапи погодження	1. Узгодження загальної концепції. 2. Пошук форм базових літер. 3. Налаштування апромів і перевірка міжлітерних відстаней. 4. Перевірка набору в словах і коротких текстах. 5. Розробка Regular Dyslexic. 6. Доопрацювання знакового складу. 7. Підготовка фінального OTF-файлу.
18	Очікуваний результат	Готовий шрифтовий файл Lexi у форматі OTF, представлення знакового складу, демонстрація роботи шрифту в макетах дитячої науково-популярної книжки.

Виконавець Тищенко Є. Д.

Клієнт Анна Краснова

Дата: 24.04.2026

ГЛОСАРІЙ

Альтернативні літери – варіанти окремих знаків у шрифті, які можуть використовуватися замість основної форми для кращого набору, стилістичної гнучкості або підтримки особливостей української кирилиці.

Апертура – ступінь відкритості знака у місцях розриву його форми. Відкриті апертури допомагають легше розрізняти літери у текстовому наборі.

Апрош – відстань між сусідніми знаками у рядку. У текстовому шрифті апроші впливають на рівномірність читання і загальний ритм набору.

Базова лінія – умовна горизонтальна лінія, на якій розміщуються основні частини літер у рядку.

Верхні виносні елементи – частини малих літер, що піднімаються вище середньої лінії, наприклад у літерах b, d, h або українських відповідниках у кириличному наборі.

Візуальна доступність – властивість графічного рішення полегшувати сприйняття інформації для різних груп користувачів, зокрема для дітей із труднощами читання.

Внутрішній просвіт – порожній простір усередині знака, наприклад у літерах o, e, a. Якість внутрішніх просвітів впливає на розпізнавання літер у малому кеглі.

Гарнітура – система шрифтів, об'єднаних спільною графічною ідеєю, пропорціями та принципами формоутворення.

Гліф – конкретне графічне зображення знака у шрифтовому файлі. Один знак може мати кілька гліфів, наприклад основний і альтернативний.

Графема – узагальнена схема літери, за якою читач впізнає знак незалежно від конкретного шрифтового стилю.

Дислексія – особливість опрацювання письмової інформації, що може проявлятися у труднощах читання, розпізнавання слів, літер і послідовності рядків.

Дитяча науково-популярна література – видання для дітей, у яких наукові факти, явища і поняття подаються у доступній формі через текст, ілюстрації та пояснювальні елементи.

Довгий текстовий набір – суцільний текстовий блок, призначений для тривалого читання. Для нього важливі спокійний ритм, читабельність і відсутність зайвої декоративності.

Знаковий склад – повний набір символів у шрифті: літери, цифри, пунктуація, спеціальні знаки, лігатури та альтернативи.

Кегль – розмір шрифту, який визначає висоту знаків у наборі та впливає на зручність читання.

Кернінг – індивідуальне налаштування відстані між окремими парами знаків для досягнення оптично рівномірного набору.

Кирилиця – система письма, яка використовується в українській мові. У шрифтовому проєктуванні українська кирилиця потребує окремої роботи з формами літер Г, Є, І, Ї та іншими графемами.

Контрформа – внутрішній або зовнішній порожній простір навколо знака, що бере участь у формуванні його силуету та читабельності.

Латиниця – система письма, що використовується в англійській та багатьох інших мовах. У гарнітурі Lexi латиниця розробляється разом із кирилицею для ширшого використання шрифту.

Лігатура – спеціальний гліф, у якому дві або більше літер об'єднані в одну форму для кращого поєднання в наборі.

Міжлітерний інтервал – простір між літерами у слові. Надто тісний або надто широкий інтервал може погіршувати сприйняття тексту.

Накреслення – окремий варіант шрифту в межах гарнітури, наприклад Regular або Regular Dyslexic.

Насиченість шрифту – товщина основних штрихів літер. Для дитячого текстового шрифту важливо зберігати достатню, але не надмірну насиченість.

Оптична компенсація – коригування форми літер з урахуванням особливостей зорового сприйняття, щоб геометрично різні елементи виглядали рівномірними.

Півапрош – простір зліва або справа від знака, що закладений у його ширину і формує відстань до сусідніх літер.

Пунктуація – система розділових знаків у шрифті. У текстовій гарнітурі пунктуація має бути помітною, але не випадати з загального ритму набору.

Регулярне накреслення – базове накреслення гарнітури, призначене для основного набору тексту.

Ритм набору – повторюваність і візуальна рівномірність літер, проміжків і слів у рядку. Ритм впливає на плавність читання.

Середня лінія – умовна лінія, що визначає висоту малих літер без виносних елементів.

Спейсинг – налаштування системи проміжків між знаками в шрифті. Якісний спейсинг є основою рівного текстового набору.

Текстова гарнітура – шрифтова гарнітура, призначена для основного тексту і тривалого читання, а не лише для заголовків чи декоративних написів.

Типографіка – система роботи зі шрифтом, набором, інтервалами, ієрархією та розташуванням тексту у графічному дизайні.

Українська кирилиця – набір кирилических знаків, потрібних для української мови, з урахуванням специфічних літер і характеру українського тексту.

Формотворення – процес побудови графічної форми знаків у шрифті відповідно до обраної концепції, функції та системи пропорцій.

Характер шрифту – загальне візуальне враження від гарнітури, яке формується пропорціями, ритмом, насиченістю, деталями та силуетом літер.

Читабельність – здатність шрифту забезпечувати комфортне розпізнавання літер, слів і рядків під час читання.

Шрифт – графічна форма письма, що складається із системи знаків з єдиними принципами побудови.

Шрифтовий файл – цифровий файл, у якому зберігаються гліфи, метрики, кернінг та інші технічні параметри шрифту.

Шрифтовий дизайн – напрям графічного дизайну, пов'язаний зі створенням шрифтів, їх графічної системи, знакового складу та технічної підготовки.

рис.1 шрифт OpenDyslexic

<https://opendyslexic.org/>

Sylexiad.com

- Dyslexia typefaces and PhD.
- Experimental typefaces.
- Artists books.
- And more...

Dyslexia

Sylexiad Serif was developed by Dr. Robert Hillier, a semi-retired senior lecturer at *Norwich University of the Arts*. The research involved the design and testing of a new typeface developed and informed from a dyslexic perspective against other typefaces recommended by dyslexia organisations. For the majority of those adult dyslexic readers tested, the evidence indicated a clear preference for the Sylexiad typefaces. You can read more about the work in the PhD *A typeface for the adult dyslexic reader*.

рис.2 шрифт Sylexiad Serif

<https://www.sylexiad.com/download-typefaces/sylexiad-serif/index.html>

рис.3 шрифт Andika

<https://www.1001fonts.com/andika-font.html>

рис.4 шрифт SchoolBook

<https://fonts.adobe.com/fonts/schoolbook>

Typefaces specially designed for children's reading

a a a

Modern typefaces have shortened ascenders and descenders to fit as much text as possible in a limited space. Children need friendly, easily recognisable letters that produce a well defined word shape, with long ascenders and descenders.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÀÅ
 abcdefghijklmnopqr
 stuvwxyzàåéîõøü&1
 234567890(\$£€.,!?)

54

рис.5 шрифт **Sassoon Primary**

<http://www.identifont.com/show?3XD>

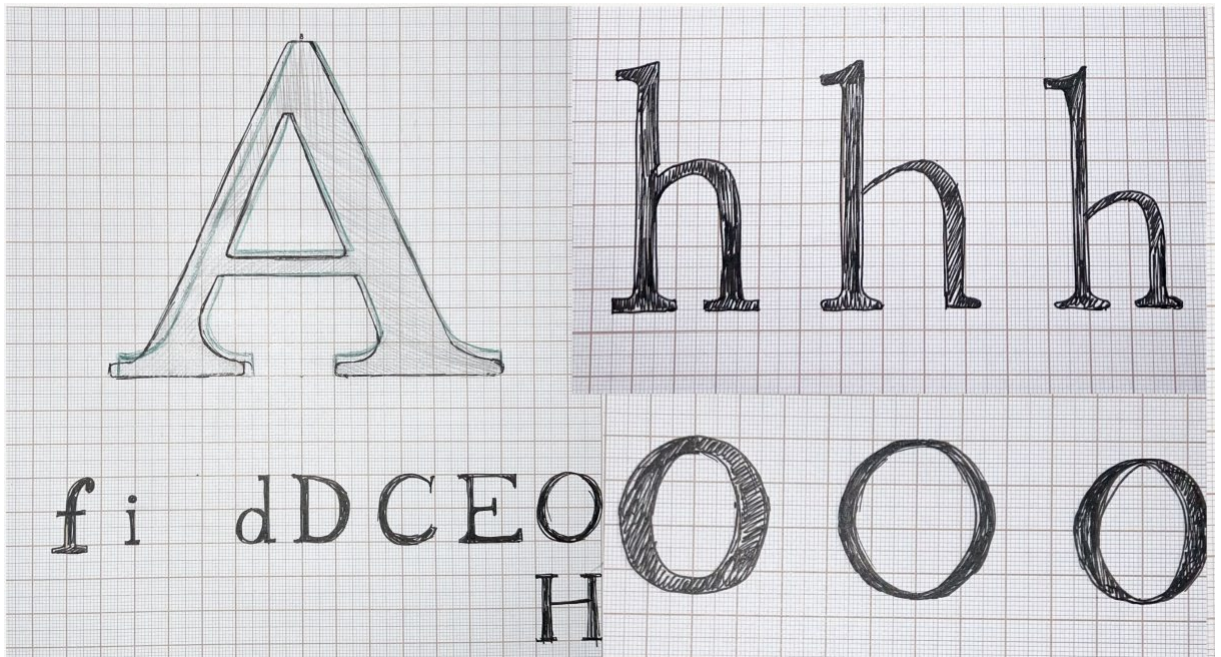

рис.6 Пошуки1

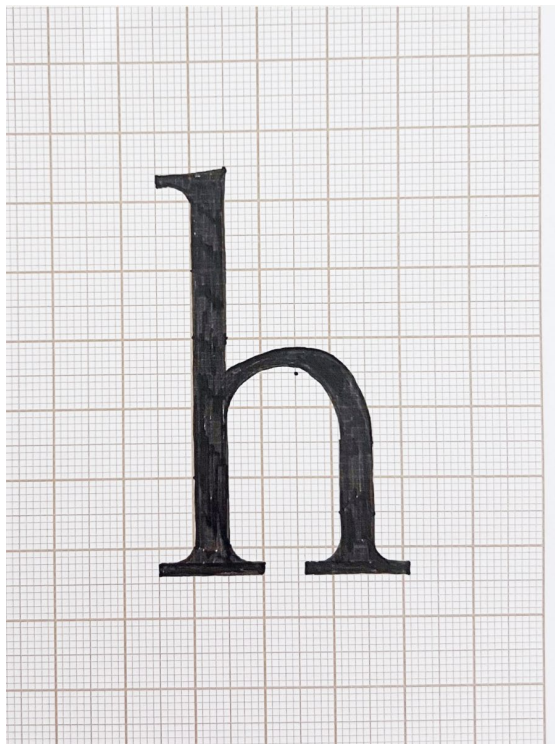

рис.7 Пошуки2

			!	"	#	\$	%	'	(	)	*	+	,	-
0000	000D	0020	0021	0022	0023	0024	0025	0027	0028	0029	002A	002B	002C	002D
.	/	O	1	2	3	4	5	6	7	8	9	:	;	<
002E	002F	0030	0031	0032	0033	0034	0035	0036	0037	0038	0039	003A	003B	003C
>	?	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
003E	003F	0041	0042	0043	0044	0045	0046	0047	0048	0049	004A	004B	004C	004D
O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	[	\	]
004F	0050	0051	0052	0053	0054	0055	0056	0057	0058	0059	005A	005B	005C	005D
`	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
0060	0061	0062	0063	0064	0065	0066	0067	0068	0069	006A	006B	006C	006D	006E
p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	¥	«	®	°
0070	0071	0072	0073	0074	0075	0076	0077	0078	0079	007A	00A5	00AB	00AE	00B0
hño	»	A	-	—	QC									
00B4	00B6	00BB	0102	2013	2014	20AC								

рис.8 Початок роботи

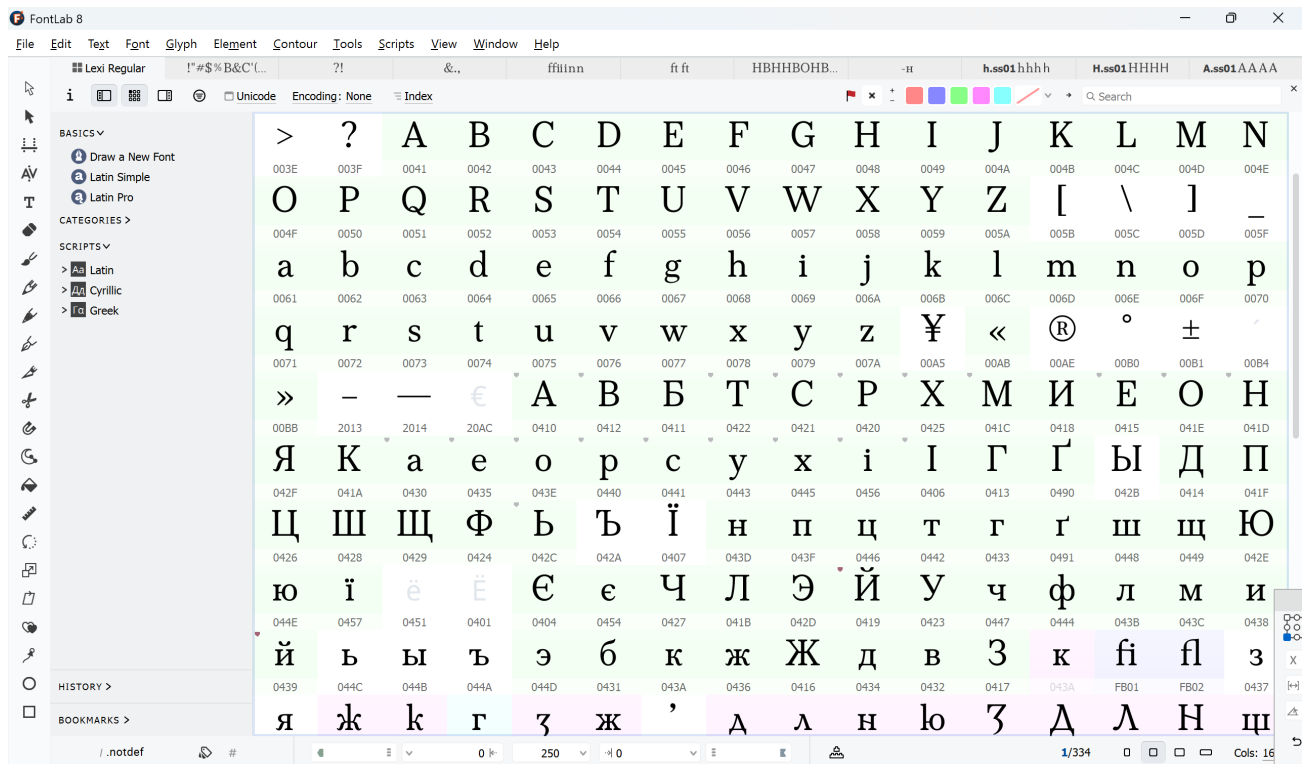

рис.9 Процес роботи

рис.10 Апробація «Pangram»

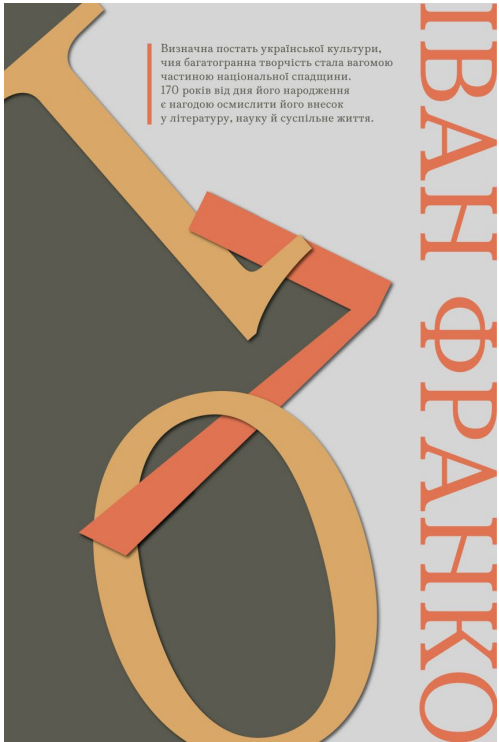

рис.11 Апробація «СЛОВО І ОБРАЗ 2026»

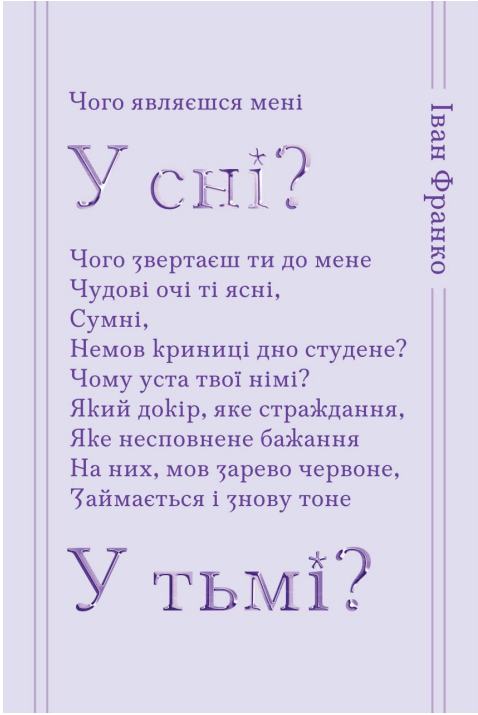

рис.12 Апробація «СЛОВО І ОБРАЗ 2026»

рис.13 Апробація на макеті реального підручника видавництва «Ранок».

рис.14 Апробація на макеті реального підручника видавництва «Ранок».

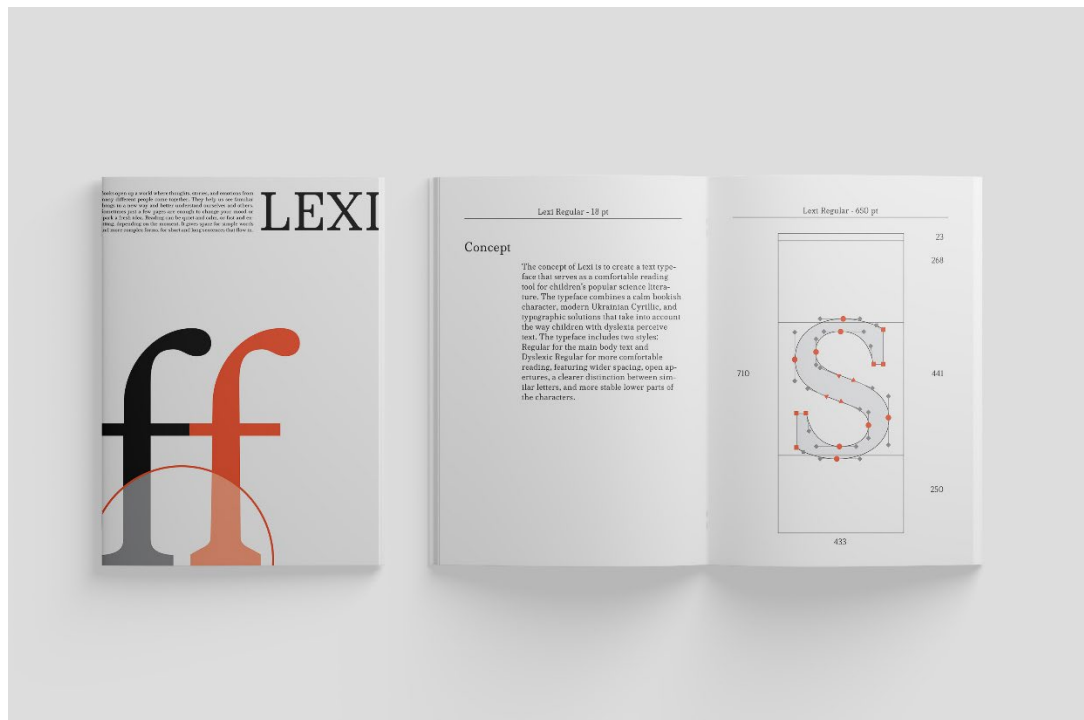

рис.15 Спеймен

[illegible]

Рис. 16 – Експозиційний лист